

**Programi rednega usposabljanja voznikov motornih vozil v cestnem prometu**

Vsak program se izvaja 7 šolskih ur (45 minut in 15 minut odmora). V vsakem programu lahko izvajalci v okviru 7 šolskih ur 1 uro namenijo vsebinam pomembnim za voznike, ki niso navedene v programu so pa aktualne v času, ko se program izvaja.

**Program 1.****Varna vožnja in varnostni sistemi (polovica časa)**

- poznavanje tehničnih lastnosti in delovanja varnostnih mehanizmov, da se lahko nadzoruje vozilo, zmanjša obraba in preprečijo motnje v delovanju
- ozaveščanje voznikov o nevarnostih na cesti in nesrečah pri delu – nevarnosti v prometu
- vrste nesreč v prometu, statistika nesreč na cesti
- udeležba tovornjakov/avtobusov, človeške, materialne in finančne posledice
- zmožnost ocenjevanja razmer v sili: ravnanje v sili (ocena stanja, preprečevanje zapletov po nesreči)
- klicanje pomoči, pomoč ranjenim in prva pomoč
- ravnanje ob požaru, evakuacija potnikov iz tovornjaka/avtobusa, zagotavljanje varnosti potnikov
- ravnanje v primeru agresije in naravnih nesreč
- poznavanje varnostnih naprav, ki skrbijo za varnost v vozilu
- dvig nivoja varnosti kot vseživljenjsko učenje
- ocenjevanje delovanja sil in tovora na vožnjo
- preprečevanje nesreč skozi predvidevanje in spremljanje prometa
- varnostni sistemi za povečevanje varnosti v prometu in v vozilu
- pravilno ravnanje v posebnih prometnih situacijah in posledice napačnega ravnanja

**Pravila cestnega prometa (polovica časa)**

- pravila v cestnem prometu (Zakon o pravilih v cestnem prometu) s poudarkom na:
  - o pravila vožnje (prednost, hitrost, prometni znaki...)
  - o uporaba mobilnega telefona in drugih naprav
  - o princip zadrge
  - o šibkejši udeleženci v prometu
  - o prehitevanje (s poudarkom na varnem prehitevanju tovornih vozil na avtocesti)
  - o pravilna vožnja v križiščih, krožnih križiščih, uporaba smernikov...
- mase in dimenzije vozil
- zakon o voznikih in zakon o vozilih (s poudarkom na novostih na tem področju)

## **Program 2.**

### **Transportna sredstva in racionalna vožnja (polovica časa)**

- seznanitev z razvojem, vrstami in zgradbo cestnih motornih vozil
- vrste gibanj glede na pot, hitrost in pospešek
- pravilna ocena vzdolžnih in prečnih nagibanj ali premikov vozila
- seznanitev s pojmi energija, notranja energija, mehansko delo povezava med energijo, časom in močjo
- seznanitev z vrstami in delovanjem pogonskih strojev
- vrednotenje in razumevanje tehničnih podatkov motorjev in vozil
- seznanitev z deli in opremo motorjev z notranjim zgorevanjem
- predstavitev osnovnih goriv motorjev z notranjim zgorevanjem
- nove alternativne tehnologije pogona v gospodarskih vozilih (hibridi, plin, vodik ...)
- sistemi za naknadno obdelavo izpušnih plinov
- predstaviti mesta izgub energije pri motorjih z notranjim zgorevanjem
- razložiti potrebno moč za premagovanje vseh uporov, obremenitve osi in koles v mirovanju ter gibanju, na ravnini in strmini
- spoznavanje značilnosti kinematične verige
- vrste vozil za različne vrste prevozov (vrste prevozov blaga, vrste prevozov potnikov in izbira ustreznega vozila za takšne prevoze)
- pomen vzdrževanja vozila za ekonomično vožnjo
- motivacija voznika za varčno vožnjo
- predstavitev primerjalnih testov varčne in ne varčne vožnje
- predstavitev vpliva pogona in zaviranja na stabilnost vozila
- približati pojme kot so varno vodenje, zaviranje in ustavljanje, vzmetenje, prenos moči pri cestnih vozilih
- sile, ki vplivajo na vozilo med vožnjo, uporaba prestavnega razmerja menjalnika glede na tovor vozila in lastnosti ceste
- upori in njihov vpliv na vožnjo in porabo goriva
- razviti sposobnost optimizacije porabe goriva
- osnovni elementi varčne vožnje – osnovna pravila za ekonomičen slog vožnje
- vpliv voznika na porabo goriva
- tehnični pripomočki za podporo ekonomičnega stila vožnje in njihova uporaba

### **Prevoz potnikov – tehnologija prevozov (polovica časa)**

- poznavanje osnovnih pojmov pri prevozu potnikov,
- zakonski in drugi normativi
- seznanitev z javnim prevozom potnikov in podsistemi prevoza, ter potnikom kot subjektom prevoza in prtljago kot predmetom prevoza
- spozna pojem in pomen voznega reda ter uporabo v praksi
- vrste, vloga in obliko avtobusnih postaj, lokacijo postajališč in taksi postajališč
- tarife v javnem potniškem prometu in uporaba cenika v praksi in prodaja vozovnic (enotni tarifni sistem, relacijski tarifni sistem, conski tarifni sistem, kombinirani tarifni sistem)
- sodobni plačilni (ticketing) sistemi v javnem potniškem prometu
- tehnologije za prodajo in validacijo vozovnic
- standardi dostopnosti do javnega potniškega prometa

- standardi kakovosti v sistemu javnega potniškega prometa (kakovost vozil, kakovost prevoznih storitev)
- način vožnje in zagotavljanje varnosti ter udobja potnikov
- pravice potnikov in prevoz invalidov ter mobilno oviranih oseb
- pogoji prevoza, dokumentacija v vozilu in način opravljanja prevozov

### **Program 3.**

#### **Zdravje pri delu in varovanje okolja (polovica časa)**

- ozaveščanje o pomenu telesnih in duševnih sposobnosti
- načela zdrave, uravnotežene prehrane, učinki alkohola, drog ali drugih snovi, ki lahko vplivajo na obnašanje voznika
- psihofizično stanje voznika in njegovo ravnanje v neugodnem psihičnem ali psihofizičnem stanju
- simptomi, vzroki, učinki utrujenosti in stresa
- vožnja motornega vozila in stres
- shema stresne situacije
- faze stresa (faza alarma, faza odpora, faza izčrpanosti)
- načini tehnike in metode sproščanja za voznike
- zmožnost preprečevanja kaznivih dejanj in tihotapljenja ilegalnih priseljencev; posledice za voznike in preventivni ukrepi
- seznanitev z osnovnimi zahtevami varovanja okolja v cestnem prometu iz vidika emisije hrupa, vibracij, vsebnosti in emisije škodljivih snovi v zrak, sevanj ... ter energijske varčnosti oz. učinkovitosti

#### **Socialna zakonodaja – pravila glede časa vožnje, počitkov, odmorov in uporaba tahografa (polovica časa)**

- Zakon o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozih
- Uredba (ES) št. 561/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o usklajevanju določene socialne zakonodaje v zvezi s cestnim prometom in spremembi uredb Sveta (EGS) št. 3821/85 in (ES) št. 2135/98 ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 3820/85.
- Uporaba Tahografa:
  - analogni tahograf
  - uvedba digitalnih tahografov
  - sestava digitalnega tahografa
  - zapisovanje digitalnega tahografa
  - uporaba pametnih kartic
  - obveznost prisotnosti dokumentacije v vozilu (kartice, tahografski vložki, izpisi iz digitalnega tahografa)
  - praktična uporaba tahografa (vstavljanje kartice, različne nastavitve ob različnih dogodkih in aktivnostih ...)
  - prepisovanje podatkov iz tahografa oziroma iz voznikove kartice

- Pravila vožnje, odmorov in počitkov
  - vožnja
  - odmor
  - počitek
  - čas razpoložljivosti
  - čas pripravljenosti
  - vožnja, odmori, dnevni počitki, tedenski počitki
  - sankcije na območju Republike Slovenije

#### **Program 4.**

##### **Organizacija prevoznih podjetij, kakovost storitev, graditev pozitivne podobe podjetja in preprečevanje kaznivih dejanj in tihotapljenja ilegalnih priseljencev (polovica časa)**

- spoznavanje socialnega okolja cestnega prevoza potnikov in blaga ter tržne ureditve
- seznanitev z različnimi pravnoorganizacijskimi oblikami gospodarskih družb in podjetnikov
- organizacija glavnih tipov podjetij za cestni prevoz potnikov in blaga
- naloge podjetja in posameznih oddelkov podjetja
- dejavniki poslovanja podjetja in njihov pomen
- sposobnost z vedenjem prispevati k pozitivni podobi podjetja
- vedenje voznika in podoba podjetja,
- pomen kakovosti voznikovih storitev za podjetje
- organizacija dela, komercialne in finančne posledice spora
- pojem odgovornosti in motivacija
- celostno vedenje posameznika (dejavnost – mišljenje – počutje in čustva – fiziološki procesi), odgovornost za svoje lastno ravnanje
- odnos s sodelavci in nadrejenimi
- odnos poklica, dela, ki ga opravljamo
- prilagajanje družbenemu okolju
- ustrezen vrednostni sistem te moralna in etična načela
- odgovorno ravnanje v prometu, v podjetju, odgovoren odnos do vozila, sodelavcev ...
- komunikacija voznika
- osnove delovnega razmerja
- kolektivne pogodbe
- sindikalna organiziranost in vloga sindikatov
- statistika kriminalitete v Sloveniji
- najpogostejša KD v Sloveniji
- ilegalne migracije v Sloveniji in drugih državah EU
- tihotapstvo ilegalnih priseljencev
- tihotapstvo kot KD
- povezava z mobilnimi delavci
- nevarnosti, ki pretijo na voznike
- voznik kot žrtev različnih kaznivih dejanj (tatvine, izsiljevanja, podtaknjenega tovora – mamil, orožja, ilegalcev, ugrabitve, udeležba v hudih prometnih nesrečah)
- preventivna ravnanja voznika za preprečitev kaznivih dejanj in ilegalnih migracij
- ravnanje voznika, ko do dejanja že pride
- posledice takih dejanj za žrtev
- kako so vozniki lahko aktivno udeleženi v kaznivih dejanjih ali ilegalnih migracijah ter kakšne so lahko posledice
- odgovornosti prevoznika

## **Vrste prevozov potnikov (polovica časa)**

### **Vrste prevozov potnikov v domačem prometu**

- javni linijski prevoz
- posebni linijski prevoz
- občasni prevoz
- avto taksi prevoz
- stalni izvenlinijski prevoz (Shuttle prevoz)
- prevoz skupin otrok v cestnem prometu
- posebne oblike prevoza

### **Vrste prevozov potnikov v mednarodnem prometu**

- sporazum Interbus o občasnih prevozih potnikov z avtobusi v mednarodnem cestnem prometu
- uredba (ES) št. 1073/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o skupnih pravilih za dostop do mednarodnega trga avtobusnih prevozov in spremembi Uredbe (ES) št. 561/2006
- javni linijski prevoz
- posebni linijski prevoz
- občasni prevoz
- prevozi potnikov z izmeničnimi vožnjami

## **Program 5. prevoz blaga**

### **Prevoz tovora – tehnologija prevozov (polovica časa)**

- pojem tovor in delitve tovorov po:
  - o fizikalnih lastnostih
  - o pogojih transporta in skladiščenja
  - o po njihovi količini
  - o po strukturi - klasifikacije tovorov
  - o vrst tovorov po primernosti za prevoz
- transportne sposobnosti tovora in način nalaganja, pritrditve in prevoza
- poznavanje pojmov embalaža, embaliranje in pakiranje,
- značilnosti in vrste embalaže,
- lastnosti posameznih vrst in nalog embalaže ter izbora pakiranja
- poznavanje napisov in oznak na embalaži in predpisov v zvezi z embalažo
- poznavanje manipulativnih sredstev in pojem manipulacije
- sistemi pretovornih manipulacij (ročne, mehanizirane in avtomatizirane)
- pretovorna mehanizacija in poznavanje delovnih učinkov in njena tehnična in eksploatacijska storilnost
- poznavanje transportnih priprav:
  - o paketa kot elementa tehnologije prevoza,
  - o standardov in dimenzije paketov,
  - o palet (vrst standardov in značilnosti),
  - o zlaganja palet na transportna sredstva in v kontejnerje, izračuna potrebnega števila palet,
- razložiti zgradbo in funkcionalno delovanje naprav za dviganje, dviganje in prenašanje bremen

- pojasniti zgradbo in delovanje transportnih manipulativnih sredstev, ki služijo za nakladanje in razkladanje vozil
- osnove specifičnih vrst prevozov blaga:
  - o Prevoz nevarnega blaga
  - o Prevoz hitro pokvarljivega blaga
  - o Prevoz živih živali
  - o Izredni prevozi

### **Nalaganje in pritrdjevanje tovora (polovica časa)**

- sposobnost nalaganja vozila z upoštevanjem varnostnih predpisov in pravilne uporabe vozil
- izračun nosilnosti vozila ali skupine vozil
- izračun koristnega volumna tovarnega prostora
- pravilna razporeditev tovora
- vpliv preobremenitve vozila na osi
- stabilnost vozila in težišče
- tehnike pritrdjevanja in privezovanja, uporaba zaščitnih jermenov, varnostnih letev, uporaba vpenjalnih pripomočkov, pritrdilna mesta na vozilu, uporaba naprav za pretovarjanje, pritrdjevanje in odstranjevanje ponjav
- seznanitev s strukturo tehnologije prevoza tovora: stopnje prevzema tovora in dokumentacije, načinov natovora, raztovora, zavarovanja in zaščite tovora, pretovornih postaj, prevoza in predaje prejemniku